

Οικονομικές Επιστήμες

1. Εισαγωγικές Έννοιες.

1.1 Το Οικονομικό Πρόβλημα.

Η **Οικονομία** είναι η κοινωνική επιστήμη που μελετά πώς τα άτομα και οι κοινωνίες αποφασίζουν να χρησιμοποιήσουν τους περιορισμένους πόρους που διαθέτουν για να ικανοποιήσουν τις απεριόριστες ανάγκες τους. Οι πόροι αυτοί μπορεί να είναι φυσικοί, ανθρώπινοι ή κεφαλαιακοί.

Η Φύση του Οικονομικού Προβλήματος

Το βασικό πρόβλημα της οικονομίας είναι το **πρόβλημα της σπανιότητας**. Οι ανθρώπινες ανάγκες είναι **απεριόριστες**, ενώ οι διαθέσιμοι πόροι είναι **περιορισμένοι**. Το γεγονός αυτό δημιουργεί το λεγόμενο **οικονομικό πρόβλημα**.

Βασικές Έννοιες

- **Ανάγκες:** Οι επιθυμίες των ανθρώπων για αγαθά και υπηρεσίες που εξασφαλίζουν επιβίωση και ποιότητα ζωής.
- **Αγαθά:** Τα μέσα με τα οποία ικανοποιούνται οι ανάγκες.
 - **Ελεύθερα αγαθά:** Ανεξάντλητα στη φύση (π.χ. αέρας).
 - **Οικονομικά αγαθά:** Περιορισμένα, έχουν κόστος (π.χ. τρόφιμα, ρούχα).
- **Παραγωγικοί Πόροι (Συντελεστές Παραγωγής):**
 - **Γη:** Όλα τα φυσικά στοιχεία.
 - **Εργασία:** Ανθρώπινη προσπάθεια.
 - **Κεφάλαιο:** Εργαλεία, μηχανές κ.λπ.
 - **Επιχειρηματικότητα:** Η ικανότητα συντονισμού των πόρων για παραγωγή.

Επιλογή και Κόστος Ευκαιρίας

Λόγω της σπανιότητας των πόρων, αναγκαζόμαστε να κάνουμε **επιλογές**. Η επιλογή ενός αγαθού συνεπάγεται την **θυσία** ενός άλλου. Η θυσία αυτή ονομάζεται **κόστος ευκαιρίας**.

Παράδειγμα: Αν επιλέξεις να σπουδάσεις αντί να εργαστείς, το κόστος ευκαιρίας είναι ο μισθός που θα είχες κερδίσει.

Οικονομικές Επιστήμες

Θεμελιώδη Ερωτήματα της Οικονομίας

Κάθε κοινωνία καλείται να απαντήσει σε τρία βασικά ερωτήματα:

1. **Τι θα παραχθεί;** – Ποια αγαθά και σε ποιες ποσότητες;
2. **Πώς θα παραχθεί;** – Ποια τεχνολογία και ποιοι πόροι θα χρησιμοποιηθούν;
3. **Για ποιον θα παραχθεί;** – Ποιος θα καταναλώσει τα αγαθά;

Οικονομικά Συστήματα

Διάφορες κοινωνίες δίνουν διαφορετικές απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα, δημιουργώντας **οικονομικά συστήματα**:

- **Κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία** (π.χ. κομμουνισμός): Το κράτος αποφασίζει.
- **Ελεύθερη οικονομία** (π.χ. καπιταλισμός): Η αγορά αποφασίζει.
- **Μικτή οικονομία**: Συνδυασμός κράτους και αγοράς.

Συμπέρασμα

Το οικονομικό πρόβλημα είναι **καθολικό, διαχρονικό**, και απαιτεί **επιλογές**. Η οικονομική σκέψη μας βοηθά να λαμβάνουμε αποφάσεις για την καλύτερη δυνατή χρήση των πόρων, ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη δυνατή ικανοποίηση των αναγκών μας.

1.2 Οι Παραγωγικοί Συντελεστές.

Οι **παραγωγικοί συντελεστές** είναι οι βασικοί πόροι που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Είναι απαραίτητοι για κάθε οικονομική δραστηριότητα και διακρίνονται σε τέσσερις κύριες κατηγορίες:

1. Γη: Η **γη** περιλαμβάνει όλους τους **φυσικούς πόρους** που προσφέρονται από τη φύση και χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία. **Παραδείγματα:** αγροτεμάχια, νερό, ορυκτά, δάση, ήλιος, άνεμος. Η γη θεωρείται **περιορισμένος πόρος**, ενώ η **αμοιβή** της στηρίζεται στο **ενοίκιο**.

2. Εργασία: Η **εργασία** είναι η **σωματική και πνευματική προσπάθεια** του ανθρώπου που καταβάλλεται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. **Παραδείγματα:** εργάτες, δάσκαλοι, μηχανικοί, προγραμματιστές, γιατροί. Η **αμοιβή** της εργασίας είναι ο **μισθός**.

3. Κεφάλαιο: Το **κεφάλαιο** περιλαμβάνει τα **παραχθέντα μέσα παραγωγής**, δηλαδή τα αγαθά που χρησιμοποιούνται για να παραχθούν άλλα αγαθά και υπηρεσίες. **Παραδείγματα:** μηχανήματα, εργαλεία, κτίρια, υπολογιστές, μεταφορικά μέσα. Η **αμοιβή** του κεφαλαίου είναι ο **τόκος**.

Οικονομικές Επιστήμες

4. Επιχειρηματικότητα (ή Οργάνωση της Παραγωγής): Η **επιχειρηματικότητα** είναι η ικανότητα του ανθρώπου να **συνδυάζει** τους υπόλοιπους συντελεστές (γη, εργασία, κεφάλαιο) με **καινοτομία, οργάνωση και λήψη ρίσκων** για την επίτευξη κέρδους. **Παραδείγματα:** επιχειρηματίες, διευθυντές, start-up founders. Η **αμοιβή** της επιχειρηματικότητας είναι το **κέρδος**.

Συνοπτικός Πίνακας

Συντελεστής Παραγωγής	Παράδειγμα	Αμοιβή
Γη	Νερό, ορυκτά, αγροτεμάχια	Ενοίκιο
Εργασία	Εργάτης, δάσκαλος, μηχανικός	Μισθός
Κεφάλαιο	Μηχανές, εργαλεία, κτίρια	Τόκος
Επιχειρηματικότητα	Επιχειρηματίας, καινοτόμος	Κέρδος

Συμπέρασμα

Οι παραγωγικοί συντελεστές αποτελούν τη **βάση της οικονομικής δραστηριότητας**. Η σωστή και αποδοτική χρήση τους καθορίζει την **παραγωγικότητα**, την **ανάπτυξη** και την **ευημερία** μιας κοινωνίας. Χωρίς τη συμβολή όλων των συντελεστών, η παραγωγή δεν είναι δυνατή.

1.3 Η Έννοια του Κόστους Ευκαιρίας Παραγωγικότητα της Εργασίας.

Το **κόστος ευκαιρίας** αναφέρεται στη **θυσία της επόμενης καλύτερης εναλλακτικής επιλογής**, όταν επιλέγουμε μία συγκεκριμένη ενέργεια ή αγαθό.

Ορισμός: Το κόστος ευκαιρίας είναι η **αξία της καλύτερης ευκαιρίας που χάνεται** όταν παίρνουμε μία απόφαση.

Παράδειγμα:

Αν έχεις δύο επιλογές:

- Να σπουδάσεις για τις εξετάσεις
- Να πας σινεμά με φίλους

Και επιλέξεις να σπουδάσεις, τότε το **κόστος ευκαιρίας** είναι η **ευχαρίστηση και η διασκέδαση** που θα είχες κερδίσει αν είχες πάει σινεμά.

Οικονομικές Επιστήμες

Σημασία στην Οικονομία:

- Βοηθά στον **καλύτερο σχεδιασμό** και στη **λήψη αποφάσεων**.
- Είναι **παγκόσμια έννοια**, που ισχύει για άτομα, επιχειρήσεις και κράτη.
- Συνδέεται με το πρόβλημα της **σπανιότητας** των πόρων.

Παραγωγικότητα της Εργασίας

Η **παραγωγικότητα της εργασίας** μετρά την **απόδοση** ενός εργαζομένου, δηλαδή πόσα προϊόντα ή υπηρεσίες μπορεί να παράγει σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Ορισμός: Η παραγωγικότητα της εργασίας είναι ο **λόγος του παραγόμενου προϊόντος προς τις μονάδες εργασίας** που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή.

Τύπος:

$$\text{Παραγωγικότητα} = \text{Παραγομενη ποσοτητα} / \text{Μοναδες Εργασιας}$$

Παράδειγμα: Αν ένας εργάτης παράγει 20 κιβώτια την ημέρα, η παραγωγικότητά του είναι 20 κιβώτια ανά εργάτη/ημέρα.

Παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγικότητα:

1. **Εκπαίδευση και δεξιότητες** του εργαζομένου.
2. **Τεχνολογία** και χρήση εξοπλισμού.
3. **Οργάνωση της εργασίας** και κίνητρα.
4. **Υγεία και ευεξία** του προσωπικού.
5. **Συνθήκες εργασίας** και περιβάλλον.

Σημασία της Παραγωγικότητας:

- Αυξάνει το **εισόδημα** και τη **ζήτηση**.
- Ενισχύει την **ανταγωνιστικότητα** των επιχειρήσεων.
- Συμβάλλει στην **οικονομική ανάπτυξη** και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

Συμπέρασμα

Η έννοια του **κόστους ευκαιρίας** μας διδάσκει ότι κάθε απόφαση έχει κόστος – την ευκαιρία που χάνεται. Η **παραγωγικότητα της εργασίας** αποτελεί βασικό δείκτη αποδοτικότητας και οικονομικής προόδου. Η κατανόηση αυτών των εννοιών είναι κρίσιμη για τη λήψη σωστών ατομικών και συλλογικών αποφάσεων.

Οικονομικές Επιστήμες

2. Μικροοικονομική

2.1 Η αξία του ανταγωνισμού.

Ο **ανταγωνισμός** είναι η διαδικασία κατά την οποία πολλές επιχειρήσεις προσπαθούν να προσελκύσουν τους καταναλωτές προσφέροντας καλύτερα προϊόντα, καλύτερες τιμές και υπηρεσίες.

Οφέλη του Ανταγωνισμού:

- Μείωση τιμών
- Καλύτερη ποιότητα προϊόντων
- Καινοτομία
- Βελτίωση υπηρεσιών

Τύποι ανταγωνισμού:

- **Τέλειος ανταγωνισμός:** Πολλοί πωλητές, ομοιογενές προϊόν, πλήρης ενημέρωση (π.χ. αγροτικά προϊόντα).
- **Ατελής ανταγωνισμός:** Μονοπώλιο, ολιγοπώλιο, μονοπωλιακός ανταγωνισμός.

2.2 Λειτουργία και ισορροπία της Αγοράς.

Η **αγορά** είναι ο χώρος όπου συναντώνται η προσφορά και η ζήτηση για ένα αγαθό ή υπηρεσία.

Ισορροπία της αγοράς: Η τιμή και η ποσότητα στην οποία η ζητούμενη ποσότητα είναι ίση με την προσφερόμενη. Η αγορά τείνει να **αυτορρυθμίζεται** μέσω των δυνάμεων της προσφοράς και της ζήτησης.

Αν η τιμή είναι **πάνω** από την τιμή ισορροπίας → **πλεόνασμα**

Αν η τιμή είναι **κάτω** από την τιμή ισορροπίας → **έλλειμμα**

2.3 Προσφορά και Ζήτηση.

Ζήτηση: Η ποσότητα ενός αγαθού που οι καταναλωτές είναι διατεθειμένοι και ικανοί να αγοράσουν σε διαφορετικές τιμές.

Προσφορά: Η ποσότητα ενός αγαθού που οι παραγωγοί είναι διατεθειμένοι να διαθέσουν στην αγορά σε διαφορετικές τιμές.

Οικονομικές Επιστήμες

Νόμος της Ζήτησης: Όσο αυξάνεται η τιμή, η ζητούμενη ποσότητα μειώνεται (και αντίστροφα).

Νόμος της Προσφοράς: Όσο αυξάνεται η τιμή, αυξάνεται και η προσφερόμενη ποσότητα.

- Οι καμπύλες προσφοράς και ζήτησης τέμνονται στο σημείο ισορροπία.

2.4 Έμμεσοι και άμεσοι φόροι (έννοια).

Άμεσοι φόροι: Επιβάλλονται **απευθείας** στο εισόδημα ή στην περιουσία του πολίτη. Παράδειγμα: Φόρος εισοδήματος, ΕΝΦΙΑ.

Έμμεσοι φόροι: Επιβάλλονται **έμμεσα** μέσω της κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών. Παράδειγμα: Φ.Π.Α., ειδικοί φόροι κατανάλωσης. Οι έμμεσοι φόροι είναι **αντιστρόφως προοδευτικοί** — επιβαρύνουν περισσότερο τα χαμηλά εισοδήματα.

2.5 Φορολογικά συστήματα.

Τα **φορολογικά συστήματα** περιγράφουν πώς επιβάλλονται οι φόροι στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Αναλογική φορολογία: Ίδιο ποσοστό φόρου για όλους.

Προοδευτική φορολογία: Όσο αυξάνεται το εισόδημα, αυξάνεται και ο φορολογικός συντελεστής.

Αντιστρόφως προοδευτική: Επιβαρύνει περισσότερο τους φτωχότερους.

Στόχος των φορολογικών συστημάτων είναι η **αναδιανομή εισοδήματος**, η **χρηματοδότηση του κράτους** και η **οικονομική σταθερότητα**.

2.6 Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή.

Φοροδιαφυγή: Παράνομη ενέργεια όπου ο φορολογούμενος **δεν δηλώνει ή αποκρύπτει εισόδημα**. Παράδειγμα: απόκρυψη αποδείξεων, ψευδή φορολογικά στοιχεία.

Φοροαποφυγή: Νόμιμη χρήση των "παραθύρων" του φορολογικού συστήματος για **μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης**. Παράδειγμα: μεταφορά έδρας σε χώρα με χαμηλότερους φόρους.

Η **φοροδιαφυγή** πλήττει τα κρατικά έσοδα και οδηγεί σε **ανισότητες**.

Οικονομικές Επιστήμες

2.7 Δημόσια Αγαθά

Δημόσια αγαθά είναι αγαθά ή υπηρεσίες που προσφέρονται **δωρεάν ή με χαμηλό κόστος** από το κράτος και είναι διαθέσιμα σε όλους. Παραδείγματα: Εθνική άμυνα, δημόσια παιδεία, δρόμοι, φώτα στους δρόμους

Χαρακτηριστικά:

- **Μη αποκλεισμός:** Δεν μπορεί κάποιος να αποκλειστεί από τη χρήση τους.
- **Μη ανταγωνισμός:** Η χρήση τους από κάποιον δεν μειώνει τη χρήση για άλλους.

Το κράτος τα παρέχει γιατί η αγορά **δεν έχει κίνητρο** να τα προσφέρει.

3. Μακροοικονομική

Η **Μακροοικονομική** μελετά το **σύνολο της οικονομίας** – την εθνική παραγωγή, το εισόδημα, την απασχόληση, τον πληθωρισμό και τις μεγάλες οικονομικές διακυμάνσεις. Εστιάζει σε **συνολικά μεγέθη**, γνωστά ως **μακροοικονομικοί δείκτες**.

3.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και Εθνικό Εισόδημα.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ): Η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται **μέσα σε μια χώρα** σε ένα έτος.

Τελικό προϊόν = προϊόν που δεν χρησιμοποιείται για περαιτέρω παραγωγή.

Τύποι ΑΕΠ:

- **Ονομαστικό ΑΕΠ:** Υπολογίζεται με τις **τρέχουσες τιμές**.
- **Πραγματικό ΑΕΠ:** Υπολογίζεται με **σταθερές τιμές** (αφαιρεί τον πληθωρισμό).

Εθνικό Εισόδημα: Το σύνολο των **εισοδημάτων** που λαμβάνουν οι παραγωγικοί συντελεστές (εργαζόμενοι, επιχειρηματίες, γαιοκτήμονες, κεφαλαιούχοι) σε μία οικονομία. Το εθνικό εισόδημα είναι στενά συνδεδεμένο με το ΑΕΠ αλλά **υπολογίζεται μετά από φόρους, επιδοτήσεις, αποσβέσεις κ.λπ.**

3.2 Οικονομικές Διαταραχές (Ύφεση, Πληθωρισμός και Στασιμοπληθωρισμός).

Ύφεση (Recession): Η **ύφεση** είναι η **συνεχόμενη μείωση του ΑΕΠ** για δύο ή περισσότερα τρίμηνα. Συνήθως συνοδεύεται από:

Οικονομικές Επιστήμες

- Αύξηση της ανεργίας.
- Μείωση επενδύσεων και κατανάλωσης.
- Χαμηλή επιχειρηματική δραστηριότητα.

Πληθωρισμός (Inflation): Ο πληθωρισμός είναι η γενική και συνεχής αύξηση των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών. Όταν τα εισοδήματα δεν αυξάνονται ανάλογα, η αγοραστική δύναμη μειώνεται.

Στασιμοπληθωρισμός (Stagflation): Ο στασιμοπληθωρισμός είναι ένα φαινόμενο κατά το οποίο συνυπάρχουν:

- Στασιμότητα της οικονομίας (ή ύφεση).
- Αύξηση τιμών (πληθωρισμός).
- Υψηλή ανεργία.

Είναι δύσκολη κατάσταση, γιατί απαιτεί αντικρουόμενες πολιτικές (ανάπτυξη & συγκράτηση πληθωρισμού ταυτόχρονα).

3.3 Μέτρηση και Είδη του Πληθωρισμού.

Μέτρηση Πληθωρισμού: Ο πιο συνηθισμένος δείκτης είναι ο **Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)**. Μετρά τη μεταβολή του κόστους ενός "καλαθιού" τυπικών αγαθών και υπηρεσιών.

Είδη Πληθωρισμού:

1. **Πληθωρισμός Ζήτησης:** Όταν η ζήτηση αυξάνεται **πιο γρήγορα από την παραγωγή**.
2. **Πληθωρισμός Κόστους:** Όταν αυξάνονται οι **τιμές παραγωγής** (π.χ. πρώτες ύλες, μισθοί).
3. **Εισαγόμενος Πληθωρισμός:** Όταν αυξάνονται οι τιμές εισαγόμενων αγαθών.
4. **Δομικός Πληθωρισμός:** Προέρχεται από **ανεπάρκειες** και προβλήματα στη δομή της αγοράς.

3.4 Είδη και μέτρηση της Ανεργίας.

Ανεργία είναι η κατάσταση κατά την οποία άτομα **πρόθυμα και ικανά να εργαστούν** δεν βρίσκουν εργασία.

Μέτρηση: $\text{ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ} = (\text{ΑΝΕΡΓΟΙ} / \text{ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ}) \times 100$

Οικονομικές Επιστήμες

Είδη Ανεργίας:

1. **Κυκλική:** Προκαλείται από οικονομική ύφεση – λιγότερες θέσεις εργασίας.
2. **Διαρθρωτική:** Λόγω **αντιστοιχίας δεξιοτήτων** και αναγκών της αγοράς.
3. **Εποχική:** Συνδέεται με συγκεκριμένες εποχές (π.χ. τουρισμός, γεωργία).
4. **Φυσική ανεργία:** Το επίπεδο ανεργίας που θεωρείται "φυσιολογικό", ακόμα και σε υγιή οικονομία (περιλαμβάνει εποχική και διαρθρωτική).

4. Κοινωνική Πολιτική & Οικονομική Ανισότητα

4.1 Πολιτική καταπολέμησης της Φτώχειας και περιορισμού της Οικονομικής Ανισότητας.

Η **φτώχεια** και η **ανισότητα** είναι φαινόμενα που απειλούν την κοινωνική συνοχή και την οικονομική σταθερότητα.

Πολιτικές καταπολέμησης:

- Ενίσχυση των **κοινωνικών παροχών** (επιδόματα, στήριξη ευάλωτων ομάδων).
- **Πρόσβαση σε δωρεάν εκπαίδευση και υγειονομική περίθαλψη.**
- Δημιουργία **νέων θέσεων εργασίας.**
- **Αναδιανομή εισοδήματος** μέσω φορολογίας και κρατικών δαπανών

Στόχος: Ελαχιστοποίηση των κοινωνικών ανισοτήτων και εξάλειψη του αποκλεισμού.

4.2 Ενεργητικές και Παθητικές Πολιτικές Απασχόλησης.

Ενεργητικές Πολιτικές: Μέτρα που στοχεύουν στην **ενίσχυση της απασχόλησης.**

Παραδείγματα:

- Επιδοτούμενα προγράμματα εργασίας.
- Κατάρτιση & επανεκπαίδευση ανέργων.
- Στήριξη νεοφυών επιχειρήσεων (start-ups).

Παθητικές Πολιτικές: Μέτρα που προσφέρουν **οικονομική υποστήριξη** χωρίς άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας.

Παραδείγματα:

- Επιδόματα ανεργίας.
- Πρόωρες συνταξιοδοτήσεις.
- Χρηματική στήριξη ευπαθών ομάδων.

Οικονομικές Επιστήμες

Στόχος: Η μείωση της ανεργίας μέσω **ενεργητικών πολιτικών** και η ανακούφιση των ανέργων μέσω **παθητικών μέτρων**.

4.3 Απόλυτη και Σχετική Φτώχεια. Κατώφλι της φτώχειας.

Απόλυτη Φτώχεια: Η κατάσταση όπου ένα άτομο **δεν διαθέτει τα απαραίτητα για την επιβίωση**, όπως τροφή, στέγη, ιατρική φροντίδα. Χαρακτηριστική σε αναπτυσσόμενες χώρες.

Σχετική Φτώχεια: Όταν το εισόδημα ενός ατόμου είναι **πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο της κοινωνίας** και δεν του επιτρέπει αξιοπρεπή διαβίωση. Εμφανίζεται ακόμα και σε ανεπτυγμένες χώρες.

Κατώφλι φτώχειας: Το επίπεδο εισοδήματος κάτω από το οποίο ένα άτομο θεωρείται φτωχό. Ορίζεται **συνήθως ως ποσοστό του μέσου ή διάμεσου εισοδήματος**.

4.4 Η αναδιανεμητική επίδραση των φόρων και των δημοσίων δαπανών.

Η **αναδιανομή του εισοδήματος** είναι ένας από τους βασικούς στόχους της κρατικής οικονομικής πολιτικής. Μέσα από τους **φόρους** και τις **δημόσιες δαπάνες**, το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία για να **μειώσει τις οικονομικές ανισότητες** και να διασφαλίσει κοινωνική δικαιοσύνη.

Πώς λειτουργεί η αναδιανομή;

1. **Φόροι:** Το κράτος επιβάλλει **προοδευτικούς φόρους** σε άτομα με υψηλότερα εισοδήματα (π.χ. φόρος εισοδήματος), ώστε να συλλέξει πόρους.
2. **Δημόσιες Δαπάνες:** Αυτοί οι πόροι στη συνέχεια διατίθενται μέσω:
 - ο Επιδομάτων (π.χ. ανεργίας, τέκνων).
 - ο Δωρεάν ή χαμηλού κόστους δημόσιων υπηρεσιών (π.χ. υγεία, εκπαίδευση).

Στόχος: Οι πλουσιότεροι συνεισφέρουν περισσότερο και οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες λαμβάνουν μεγαλύτερη στήριξη.

Παραδείγματα Αναδιανεμητικής Πολιτικής:

- **Δωρεάν παιδεία:** Όλοι έχουν πρόσβαση ανεξαρτήτως εισοδήματος.
- **Φοροαπαλλαγές για φτωχά νοικοκυριά.**
- **Κοινωνικά προγράμματα στέγασης ή επιδοτήσεων ρεύματος/νερού.**

Οικονομικές Επιστήμες

Κοινωνική και Οικονομική Σημασία:

- **Μείωση των ανισοτήτων** και της σχετικής φτώχειας.
- **Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.**
- **Αποτροπή κοινωνικών εντάσεων** και αποκλεισμού.

4.5 Συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Τα **συστήματα κοινωνικής ασφάλισης** αποτελούν τον πυρήνα του κοινωνικού κράτους και αποσκοπούν στην **προστασία των πολιτών από κινδύνους** που μπορεί να οδηγήσουν σε απώλεια εισοδήματος ή ποιότητας ζωής.

Βασικές Κατηγορίες Προστασίας:

1. **Ασφάλιση Υγείας** – Παροχή ιατρικής περίθαλψης, φαρμάκων, εξετάσεων.
2. **Συντάξεις** – Παροχή εισοδήματος σε άτομα που σταματούν την εργασία λόγω ηλικίας ή αναπηρίας.
3. **Ασφάλιση Ανεργίας** – Επιδόματα σε όσους χάνουν την εργασία τους.
4. **Επιδόματα Κοινωνικής Πρόνοιας** – Στήριξη σε ευπαθείς ομάδες (π.χ. μονογονεϊκές οικογένειες, ΑμεΑ).

Χρηματοδότηση:

- **Εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών.**
- **Κρατικές επιχορηγήσεις.**

Στην πράξη, το κράτος **συνδυάζει υποχρεωτικές εισφορές και προϋπολογισμούς** για τη διατήρηση αυτών των συστημάτων.

Σημασία των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης:

- **Προστατεύουν το άτομο** από απρόβλεπτες καταστάσεις.
- **Ενισχύουν την οικονομική σταθερότητα** μέσω στήριξης της κατανάλωσης.
- **Προάγουν την κοινωνική δικαιοσύνη** και την ισότητα ευκαιριών.

Ένα ισχυρό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης θεωρείται θεμέλιο της **ανθεκτικότητας της κοινωνίας** και βασική μορφή **κοινωνικής αλληλεγγύης**.